

Viața înainte de Photoshop: Șterși din trecut

Łukasz Migniewicz

Plan de Lecție

Introducere

1. Începeți prin a-i întreba pe elevi dacă știu ce este Photoshopul și dacă au întâlnit verbul „a fotoșopa”. Puteți presupune, cel mai probabil, că aproape toți vor ști despre ce este vorba în Photoshop. Rugați-i să dea exemple pe care le știu și întrebați-i dacă este ușor să modificați o fotografie și de ce se face acest lucru. Pentru că majoritatea răspunsurilor vor fi pozitive, scrieți împreună toate informațiile ce constituie motiv de manipulare a fotografiilor și în ce scop se face acest lucru. Prin brainstorming, lista dumneavoastră poate fi destul de lungă în decurs de câteva minute, în special în ceea ce privește punctele ce se referă la îmbunătățirea calității imaginii, întinerirea sau îmbătrânirea, corectarea imperfecțiunilor feței, etc. În timpul sesiunii de brainstorming, e o idee bună să vă concentrați asupra identificării domeniilor în care manipularea fotografiei este întâlnită cel mai des (modeling, publicitate, teoriile conspirației, etc.). Gândiți-vă împreună la avantajele (în folosul cui sunt?) și dezavantajele retușării fotografiilor.
2. În timpul schimbului de idei și gânduri, conduceți discuția înspre cum a fost utilizată o imagine modificată pentru a crea un discurs legat de o anumită persoană sau de un anumit eveniment. Întrebați-vă dacă în epoca fotografiei analogice, era posibil să modificați fotografiile și să le manipulați liber.
3. Distribuți fișele de lucru și seturile de material sursă printre elevi. Planul include o singură sugestie de utilizare a lor, dar acest lucru poate fi adaptat în funcție de caz.
4. Informați elevii cu privire la faptul că în timpul lecției vor lucra atât individual cât și în grup, în baza faptului că ideile lor vor duce la o dezbatere comună a problemelor ridicate. Ceea ce contează este libertatea de exprimare și capacitatea de a formula argumente și contraargumente.

Desfășurare

1. Falsificarea fotografiilor a început încă de la mijlocul anilor 1900. Cereți elevilor să se familiarizeze cu Sursele A și B. Atrageți-le atenția asupra diferențelor dintre fotografia digitală și analogică și asupra timpului necesar pentru a manipula sau retușa o imagine imprimată. În timp ce se familiarizează cu Sursa A, elevii vor face exercițiul I din fișa de lucru. Odată ce au terminat, un voluntar va citi răspunsurile iar ceilalți le vor corecta/aproba.
2. Împărțiți elevii în grupuri de 4 – 6 și cereți-le să scrie pe bilețele adezive¹ observațiile lor cu privire la utilizarea retușării fotografiilor în scopul de a obține un avantaj în atingerea obiectivelor politice sau în scopul de a manipula faptele. Pentru a face mai ușor acest lucru, scrieți următoarea întrebare pe tablă/flipchart: Cum este utilizată retușarea fotografiilor pentru a obține avantaje politice? În momentul în care s-a terminat munca de echipă, un membru din fiecare grup va lipi comentariile pregătite pe tablă. Grupurile își vor adăuga succesiv bilețelele adezive. În cazul în care comentariile/ideile lor sunt asemănătoare, grupați-le împreună; în caz contrar, creați o colecție de idei separată. Apoi, împreună cu elevii, formulați o definiție a manipulării istorice pe baza fotografiilor. Scrieți această definiție pe tablă sau pe flipchart astfel încât să fie vizibilă și să poată fi utilizată până la sfârșitul lecției.
3. Pentru a înțelege noțiunea de manipulare cu ajutorul fotografiilor, analizați împreună cu elevii un fragment din opera literară, în permanență relevantă, a lui George Orwell *1984* – Sursa G. Aceasta constituie o splendidă descriere literară a modului în care este falsificată istoria de către regimurile totalitare. Încercați să lucrați împreună pentru a scoate în evidență toate trăsăturile falsificării istoriei, în special a fotografiilor (Exercițiul 6). Elevii vor crea un metaplan (lucrând în grupurile deja formate la începutul lecției). Explicați în ce constă metoda. Un metaplan principal poate fi găsit pe fișa de lucru.
4. În Uniunea Sovietică, manipularea istoriei prin intermediul propagandei fidele regimului era avansată și aplicată în mod regulat. Aceasta și-a atins apogeul în timpul regimului lui Iosif Stalin. Nemulțumindu-se doar cu îndepărtarea

---

¹ Atunci când lucrează online, elevii pot fi împărțiți în grupe/încăperi (în funcție de platforma folosită). În locul bilețelor adezive, aceștia pot folosi un panou online pentru comentariile lor.

adversarilor săi politici (de ex. Lev Troțki, Lev Kamenev și Nikolai Ejov), care erau adesea complici ai crimelor în masă comise în cadrul propriei lor națiuni și al națiunilor învecinate, acesta a recurs și la propagandă, scopul acesteia fiind să denigreze toți dușmanii (adesea imaginari) ai sistemului. În anii 1930, însă, se foloseau mai frecvent metode de manipulare a faptelor și a istoriei asemănătoare cu cele indicate în Sursa H. Iosef Stalin a ordonat eradicarea amintirii fiecărei persoane care, în concepția sa, constituia un pericol pentru puterea sa dictatorială și pentru bazele totalitare ale statului sovietic. Printr-un mic discurs sau o mini-lectură, explicați-le elevilor ce a însemnat Marea Epurare din URSS și faceți-le cunoscut numărul de victime și numele călăilor. Atrageți-le atenția asupra rolului serviciului de securitate de stat (NKVD) și al torturii aplicate în mod curent (adaptați-vă discursul la vârsta elevilor). Apoi continuați să discutați Sursele C, D și E.

5. Împărțiți elevii în grupe, din nou, și spuneți-le că echipa va lucra folosind metoda Phillips 66, ce constă în munca rapidă și intensivă pe o anumită temă. În prima etapă a exercițiului, sarcina grupurilor va fi să lucreze pentru cca. zece minute cu materialul sursă (C, D și E) și cu informația găsită online. În a doua etapă, grupurile se întâlnesc pentru a dezbate rezultatele discuțiilor din cadrul lor, pentru a face schimb de idei și a-și nota ideile pe tablă/flipchart. Astfel, membrii grupului vor învăța despre concluziile fiecăruia dintre grupuri. În a treia etapă, fiecare echipă va lucra din nou independent, verificându-și propriile idei și consolidându-le. Pot exista câte etape doriți, dar sugestia mea este să fie cel puțin trei. După etapa finală, elevii vor participa la o discuție bazată pe principiile democrației și vor nota (împreună) câte două idei pentru fiecare întrebare – idei care în opinia lor ilustrează cel mai bine instrucțiunile. Odată ce ați familiarizat elevii cu regulile, cereți-le să se uite peste Exercițiile 3, 4 și 5.
6. Odată munca terminată, elevii vor prezenta rezultatele sub forma unei hărți mentale², a cărei temă principală este „cazuri de ștergere din memoria privind trecutul”. În încheiere, puteți face referire la exemplul lui Nikolai Ejov, șeful NKVD-ului responsabil pentru crime și pentru uciderea a zeci de mii de cetățeni sovietici.

---

² Pentru lecțiile online se pot utiliza cu succes aplicații și pagini de internet dedicate creării de hărți mentale, precum Blumind și FreeMind.

Puteți oferi și alte exemple de ștergeri din istorie efectuate de propaganda comunistă, în special eliminări ale unor documente legate de crime și deportări de populație. Încurajați-vă elevii să caute singuri, amintindu-le că în țările din spatele Cortinei de fier erau utilizate metode asemănătoare celor practicate în URSS: soldații blestemați; deportarea tătarilor din Crimeea; evenimentele de la Budapesta din 1956 (a se vedea clipul despre [Péter Mansfeld](#), cea mai tânără victimă a Revoluției maghiare din 1956) și operațiunile Államvédelmi Hatóság (poliția secretă maghiară); infama închisoare din Sighet din România; exemplele de arestări și execuții ale generalilor Heliodor Píka și [Milada Horáková](#).

Concluzie

În încheiere, prezentați cazul mareșalului nord-coreean Ri Yong-ho (Sursa F). Gândiți-vă împreună dacă manipularea istoriei de către comuniști prin ștergerea din istorie a persoanelor considerate incomode de către regim s-a terminat odată cu căderea URSS. Încurajați-vă elevii să găsească, independent, exemple de falsificări similare din secolul XXI.

Temă pentru acasă

Membrii proeminenți ai regimului comunism nu se pot simți niciodată în siguranță în prezența tiranilor. Discutați acest subiect (sub forma unui text scurt / eseu scris), aducând exemple din secolul XXI.

Cuvinte cheie

Manipularea fotografiilor; manipularea istoriei; falsificarea istoriei; propagandă; Marea Epurare (Marea teroare); NKVD; Vladimir Lenin, Iosif Stalin; Cortina de fier; Photoshop; George Orwell